

„Primorec“ izhaja vsakih štirinajst dni kot priloga „Soči“ brezplačno; drugače stane po pošti ali na dom pošiljan za celo leto 80 kr.; za tuje države več poštne stroški. „Soča“ z „Gosp. Listom“ in „Primorcem“ stane na leto 4 gld. 40 kr. — Uredništvo in opravišstvo je v Tržni ulici (Mercato) 12, II.

Primorec

Domači oglašaji sprejemajo se le iz narodnih krogov. Plačujejo se: za šesterostopno petito vrsto enkrat 5 kr., dvakrat 9 kr., trikrat 12 kr., večkrat po pogodbi. Vsa plačila vrše se naprej. — Posamične številke se prodajajo po 2 kr. — Rokopisi se ne vračajo.

„GORIŠKA TISKARNA“

A. GABRŠČEK

začela je z današnjim dnem svoje popolno poslovanje. Ta številka „Primorca“ bila je tiskana že v tej novi tiskarni, o kateri govori oglas na četrti strani.

Ker imata „Soča“ in „Primorec“ samosvojo tiskarno, kakor si želé vsi listi — prav mnogi jih tudi imajo — zato bomo mogli veliko več storiti za njiju razvitek, ako bodo p. n. gg. čitatelji podpirali tiskarno z naročili, kedar bodo potrebovali kakoršne koli tiskovine. Tiskarna je dobro založena s tiskarskim blagom najnovejše in najboljše vrste, zato more vsa dela izvrševati ukusno in po zmernih cenah.

Naši čitatelji si tiskarno lahko ogledajo.

Kupčijska in obrtniška zbornica v Gorici

V zadnjih dveh „Primorcih“ govorili smo o velikej važnosti imenovane zbornice za nas Slovence in to v gospodarskem, narodnem in politiskem pogledu. Nadejamo se, da vsi rodoljubi na deželi so storili svojo dolžnost ter poskrbeli za to, da imajo vsi naši trgovci in obrtniki jasen pojem o rečeni zbornici in njeni važnosti za naš gospodarski in narodni napredek. Opozarjamo pa še enkrat vse svoje čitatelje, naj bi poskusili prepričati se, ali vsi trgovci in obrtniki v njihovi bližini poznajo svoje pravice in dolžnosti do te prevažne ustanove v deželi.

Danes naj povemo, kakó je zbornica sestavljena.

Kupčijska in obrtniška zbornica v Gorici ima 22 pravih udov, ki se delé v kupčijski in obrtniški oddelek; v prvem oddelku je 8, v drugem pa 14 udov. Na mestu zbornice, torej v Gorici, bivati mora iz kupčijskega oddelka 6, iz obrtniškega tudi 6 udov; deset udov (2 in 8) biva lahko tudi na deželi.

Kupčijski oddelek obsega vse velikokupce in kupčevalce na drobno, menjače, razpošiljalce (spediterje) in mešetarje. Volitev tega oddelka se vrši v dveh volilnih razredih, ki so sestavljeni: 1. iz trgovcev, ki plačujejo od svoje kupčije erarne pridobnine brez do-

klad vsaj 100 gld. na leto. To so takó imenovani veletržci, ki kupčujejo na debelo; 2. iz ostalih trgovcev, ki plačujejo od svoje kupčije erarne pridobnine vsaj 5 gld. v Gorici in 3 gld. po deželi na leto. Vsekako pa zadošča za pridobitev volilne pravice v tem razredu plačevanje erarne pridobnine od kupčije v onem znesku, ki daje v dotičnej občini že volilno pravico za deželni zbor (§. 7, odst. 2. postavbe za kupčijske zbornice). — Do zdaj na Goriškem še nimamo toliko veletržcev, da bi mogli imeti sami za-se volilni razred, ampak za velike in male trgovce imamo en sam razred, ki voli 8 udov. V tem razredu Slovenci lahko poskušamo srečo, kajti število naših trgovcev ni takó majhno, kakor bi kdo mislil. Tudi v tem oziru kaže se nam važnost narodne trgovine v Gorici in v obče sploh: Čim več je naših trgovcev, toliko več je volilcev za kupčijsko zbornico in toliko ložja naša zmaga v tem oddelku. Torej: Svoji k svojim!

Obrtniški oddelek obsega vse tovarne, obrte, lekarje, civilne inženirje, arhitekta, krčmarje, rokodelce itd. V ta oddelek volijo trije volilni razredi. 1. razred je sestavljen iz obrtnikov, ki plačujejo od svoje obrti erarne pridobnine brez doklad najmanj 100 gld. na leto. Ta razred voli 4 ude. Slovenci v tem razredu nimamo ničesa iskati, ker tu voli v vsem skupaj le 14 tvornic, ki so v deželi; 2. razred je sestavljen iz obrtnikov, ki plačujejo vsaj 20 gld. enakega davka. Tudi ta razred voli 4 ude; vseh volilcev po zadnjem zborničnem imeniku je 59. Tujci nas v tem razredu močno prevagujejo; 3. razred je sestavljen iz ostalih obrtnikov, ki plačujejo jednako veliko erarno pridobnino, kakor trgovci drugega razreda. Ta razred voli 6 pravih udov. V tem razredu pa se nam Slovincem zmaga prej ali slej mora posrečiti, samo delavnosti in pozornosti nam je treba.

Kakor povsod, takó se tudi tukaj volilna pravica deli v aktivno (kdo sme voliti) in pasivno (kdo sme biti izvoljen). Kdo da sme voliti, povenmo na kratkem takó, da voliti sme vsak avstrijski državlján, ki plačuje toliko erarne pridobnine, kakor smo zgorej navedli, če mu volilna pravica ni bila vsled kake sodnijske kazni odvzeta; izvoljen sme biti pa le oni trgovec ali obrtnik, ki je avstrijski državlján, je dovršil 30. leto svoje starosti in ki ima že najmanj 3. leta potrebne lastnosti za aktivno volilno pravico. Izvoljene ne smejo biti osebe, ki so prišle v konkurs, dokler se ne spoznajo kot zopet zmožne za take pravice in one osebe, ki so po veljavnih postavah izključene od aktivne in pasivne volilne pravice v občini.

Pravi udje zbornice se volijo na 6 let. Koncem vsakih 3 let na dan 31. decembra odstopi polovica udov po vrsti, kakor so si v službi sledili ter se nadomestili z novimi volitvami. V primerljaju enakih službenih let odloči žrebanje. Odstopivši udje se smejo zopet voliti.

* * *

Kakó se vrši volitev, govorili bomo, ko bo za to najbolj primeren čas.

Iz gornjih besed je razvidno, da volilno pravico za to zbornico imajo le taki trgovci in obrtniki, ki plačujejo v Gorici najmanj 5 gld., na deželi pa 3 gld. erarne pridobnine ali takó-zvane „patente“. — Ogromna večina naših trgovcev in obrtnikov nima volilne pravice, ker plačuje le 2 gld. 10 kr., z doklado vred pa 3 gld. 57 kr., kar je premalo. V nekaterih krajih je do 50 takih malih „patentarjev“, a vsi so brez volilne pravice, kar je krivično. O tem bomo še govorili.

Za danes prosimo rodoljube na deželi, da bi nam doposlali naprošene imenike vseh trgovcev in obrtnikov na deželi; pride-nejo naj tudi natančno svoto, katero plačujejo za „patento“. Iz komenskega okraja so nam doposlali izkaze že za vse občine. Presrečna hvala rodoljubnim Kraševcem!

Okrajni šolski sveti

„P. L.“ objavil je v svoji zadnji številki s Tolminkeskega sledeči dopis:

„Kmalu poteče šestletna doba pomnoženim c. kr. okrajnim šolskim svetom na Goriškem. Delokrog pomnoženega okrajnega šolskega sveta je obširen in velevažen. Pri ustanavljanju in vzdrževanju šol ima odločilno besedo, kakor tudi pri spremembah učiteljskega osebja.

Pomnoženi c. kr. okrajni šolski svet obstoji iz 15 udov in sicer: okrajni glavar je predsednik, cerkveni zastopnik je voljen od nadškofijstva, učitelji volijo dva zastopnika, deželni odbor dva, okrajni nadzornik je ud okr. šolskega sveta vsled postavbe z dne 8. febr. 1869. § 27. Osem zastopnikov pa volijo županstva celega glavarstva. Ker pa obstoji županstvo iz županov in podžupanov enega glavarstva, volijo osem zastopnikov v pomnoženi okrajni šolski svet. (Pa naj reče kdo, da niso važne volitve v občinski zastop!) Do zdaj se je občinstvo silno malo brigalo za te volitve; dvé, tri glave so vse določile, ne da bi se spreminjali posamezni udje. Nekateri mislijo, da imajo dedno pravico do sedežev v okrajnem šolskem svetu.

Opomniti moramo tu, da je popolnoma krivo mnenje, ako mislijo nekateri, da le župani morajo sedeti v pomnoženem okr. šolskem svetu. Voljeni smejo biti tudi drugi občinarji, ki imajo aktivno in pasivno volilno pravico v posamezne občinske zastope in ne župani, ki mnogokrat niti temeljnih šolskih postav ne poznajo.

Nedavno se je izrazil ud okrajnega šolskega sveta tako le: „Silno nemodro je, da se sami župani pustijo voliti v okrajni šolski svet, ki so vendar zelo odvisni ... Ali bodo župani ugovarjali vladnim predlogom? — Potem je pripovedal različne slučaje, pri katerih so se hudi nadsledki pokazali vsled odvisnosti županov.

Kdor danes le nekoliko v prihodnost zre ter motri kritičen položaj v Avstriji, mora rad ali nerad priznati, da nas Slovane, posebno Slovence, čakajo hudi dnevi. Ne posebno prijazna sapa piha z Dunaja — in utegne v kratkem se spremeniti v velik vihar. Ali ni torej posebno nevarno v različne zastope pošiljati odvisne moze, ki morajo k vsemu kimati? Ali ni žalostno, da se tega se ne poslužujemo, kar nam ustava dá?

Treba je preudariti, da zastopniki občin v posameznih samo-upravnih oblastnih, so zato tu, da odločno zastopajo koristi ubogega ljudstva, ne pa koristi gospodujočih krogov.

V javne zastope je treba pošiljati cele moze — v upravnih postavah podkovane, neodvisne, zmožne in značajne, ki v morebitnih slučajih znajo ugovarjati in svoje ugovore utemeljevati. Kdor se čuti nesposobnega, šibkega, odvisnega, naj si ne upa na taka mesta.

Vemo, da „Pr. list.“ je premajhen in preskromen listič, njegov glas prešibek, da bi se ga slišalo, toda povedali smo in slavno občinstvo opozorili. Samo s tarnanjem, zabavljanjem in jadikovanjem med štirimi stenami, ničesar ne dosežemo. Olikani krogi naj nevedne župane in podžupane podučijo ter jih opozorijo na to okoliščino.

* * *

Mi moramo gospodu dopisniku pritrjevati skoro brezpogojno. Okrajni šolski sveti so v deželi jako važne oblastnije, saj oni skrbé za narodno šolstvo in imajo glavno besedo pri nastavljanju učiteljskega osebja. Mi potrebujemo značajnega, delavnega, narodnega učiteljstva, ki gori za svoj poklic v šoli in deluje za narodni blagor tudi zunaj nje. Ako so okrajni šolski sveti modro sestavljeni, smemo pričakovati, da bo tudi učiteljstvo vselej tako, kakoršnega si želimo; ako pa te oblastnije same ne marajo za značajno, vestno, delavno učiteljstvo, marveč da jim je pri srcu le brezpogojno plačevanje potem seveda ni mogoče pričakovati dobrega od takih nezdravih odnošajev.

Zato smo povsem jedini z dopisnikom v „P. L.“, da je treba velike pozornosti pri volitvah v okrajne šolske svete. Treba je namreč gledati na to, da so neodvisni narodni zastopniki v večini, kar je čisto lahko mogoče.

Jedini smo tudi v tem, da vsak župan ni sposoben za ud okrajnega šolskega sveta

kajti vsakdo ne more ali noče pokazati svoje neodvisnosti, marveč razni oziri ga silijo, da pazljivo gleda „navzgor“. Tak župan stori veliko dobroto šolstvu in si prihrani marsikako neprijetnost, ako ne sprejme volitve, marveč da za to priporoča kakega drugega moža. Zastopniku, ki ni župan, se ni treba prav nič bati, da mu od „zgoraj“ pokvarijo kake županske načrte, ako se ni ravnal takó, kakor se je želelo od kake višje strani. Slišali smo takó govoriti že mnoge gg. župane, ki so imeli v tem pogledu že bridke skušnje.

Zato priporočamo tudi mi vsem gg. županom, naj dobro premislijo, ali bi se mogli pri vsaki priliki upirati „višjim krogom“, kedar bi jim takó velelo narodno srcé. Komur je to lahko mogoče, naj brez skrbi sprejme zastopništvo v okrajnem šolskem svetu; kdor pa količakaj dvomi o tej neodvisnosti, naj deluje na to, da bo izvoljen kak popolnoma neodvisen, a zaveden in v šolskih zadevah kolikor mogoče poučen volilec.

O pogozdovanju Krasa

Velikanski, temni gozdovi, kateri so nekdanj daleč razprostirajoč se pokrivali kršna kraška tla, izginili so vsled uzrokov, ktere je „Soča“ v predzadnjih dveh številkah prilično označila, v teku vekov večinoma z zemeljskega površja. Glavni činitelji, da so se gozdovi uničili primeroma v tako kratkem času, bili so pač nedvoumno: divje podnebne sile, slabo gospodarstvo in grozna brezbriznost tedanjega prebivalstva, katero ni imelo najmanjšega pojma o narodnem gospodarstvu. Česar niso uničile prosto divjajoče podnebne in druge sile, uničila je neusmiljena, orjaška roka tedaj še neizvedenega, sebičnega prebivalca. Votlo glaseč se odmevali so iz gozda v gozd težki udarci brušene sekire, katero je drvar vihtel z veliko spretnostjo; padali so na tla starih gozdov stebri stari; a v votlem odmevu udarjal je na ušesa zamolkel proroški glas: „Gorjé ti, ubogi kmet, gorjé!“ — — Kjer so bili prej čvetoči, bujni gozdovi, rodovitna polja in bogati pašniki, vidiš sedaj le groblje, gosto ostro kamenje, in le belo skalovje dviga svoje gole hrbte v zrak. Pač žalosten pogled! — — Hvala Bogu, da je končno visoka vlada vendar le uvidela, da je treba v okom priti žalostnim, orjaškimi koraki napredujočim slabim razmeram in slabemu gmošnemu stanju na Krasu, da je postavila komisije z lastnimi delokrogi za pogozdovanje Krasa in začela počasi vspodbujati tudi posestnike, naj svoja lastna zemljišča nasade z različnimi sadikami, da se Kras kakor hitro mogoče pogozdi. In da je vlada svojo nalogo še precej dobro izvrševala — dasi bi še večja pozornost in hitreje pogozdovanje prav nič ne škodovalo — razvidimo iz poročila komisije za pogozdovanje Krasa za Goriško-Gradiščansko, po katerem smo povzeli sledeče glavne podatke:

V delokrogu komisije za pogozdovanje Krasa za Goriško-Gradiščansko vsadilo se je od leta 1885. do 1892. to-le število sadik, in sicer:

1. V pol. okraju goriškem vsadilo se je na novo na 481.317 hektarov 3.314.360 različnih sadik in pri tem potrosilo 4.160 gl. 95 kr. V istem kraju posadilo se je 2.544.90 različnih sadik in potrosilo 4.724 gld. 93 kr. Skupaj tedaj 5.859.260 sadik za 8.885 gld. 88 kr.

2. V pol. okraju gradiškem vsadilo se je na novo na 102.667 ha-rov 743.040 različni sadik in pri tem potrosilo 3.674 gld. 18 kr. V istem kraju posadilo se je 753.104 razl. sadik in potrosilo 2.375 gld. 21 kr. Skupaj tedaj 1.496.144 sadik za 6049 gld. 39 kr.

3. V pol. okraju sežanskem vsadilo se je na novo na 6448.63 ha-rov 5.107.450 različnih sadik in pri tem potrosilo 18.233 gld. 36½ kr. V istem kraju posadilo se je 3.736.660 razl. sadik in potrosilo 13.549 gld. 80½ kr. Skupaj tedaj 8.843.00 sadik za 31.783 gld. 17. kr. V vseh treh okrajih vsadilo se je skupaj na 1228.847 ha-rov 9.164.850 različnih sadik za 26.068 gld. 49½ kr., in posadilo skupaj 7.033.554 razl. sadik za 20649 gld. 94½ kr. Vsadilo se je tedaj skupaj 16.198.404 raznih sadik za 46.718 gld. 44 kr.

Spomladi t. l. 1893. vsadilo se je v delokrogu komisije to-le število sadik, in sicer:

1. V pol. okraju goriškem vsadilo se je na novo na 81.860 ha-rov 605.200 raznih sadik in pri tem potrosilo 1286 gld. 11 kr. V istem kraju posadilo se je 568.070 sadik in potrosilo 1054 gld. 68 kr. Skupaj tedaj 1.173.270 sadik za 2340 gld. 79 kr.

2. V pol. okraju gradiškem vsadilo se je na novo na 17.700 ha-rov 129.750 raznih sadik in pri tem potrosilo 528 gld. 26 kr. V istem kraju posadilo se je 194.000 razl. sadik in potrosilo 443 gld. 82 kr. Skupaj tedaj 324.350 sadik za 982 gld. 8 kr. V obeh okrajih vsadilo se je skupaj na 99.560 ha-rov 734.950 razl. sadik za 1914 gld. 37 kr., in posadilo skupaj 762.670 razl. sadik za 1.498 gld. 50 kr. Vsadilo in posadilo se je tedaj skupaj 1.497.720 sadik za 3312 gld. 87 kr.

Na državne troške vsadilo in posadilo se je v goriškem okraju od 1885. do 1889. leta 614090 sadik za 1621 gld. 75 kr. Posamezni posestniki v goriškem in gradiškem okraju vsadili in posadili so na svoja zasebna zemljišča, t. j. na zemljišča, katera niso zaznamovana v pogozdovnem katastru, in sicer od 1885. do 1893. leta 2.257.200 različnih sadik.

V goriškem in gradiškem pol. okraju brez sežanskega vsadilo in posadilo se je tedaj od leta 1885. do l. 1893. 12.024.914 različnih sadik in potrosilo pri tem 19.870 gld. 89 kr.

Če tudi se niso sprijele vse te sadike, vendar moremo si iz gornjih števil misliti, kolike koristi bo to pogozdovanje za prebivalstvo na Krasu. Ne le to, da bo toliko milijonov dreves že samo na sebi velikanske vrednosti, moramo misliti tudi na to, koliko bodo gozdi uplivali na potrebne razmere, na rednejši dež, burja ne bo imela toliko moč

in kršna kraška tla pokrije v nekoliko desetletjih zemeljska plast za njive in travnike.

Kraševci, pospešujte tako pogozdovanje v blagor svojih potomcev in naše ljubljene zemljice slovenske!

Sredstvo proti trtni uši

V zagrebških „Narodnih Novinah“ poroča se o izdatnem sredstvu proti trtni uši, katero je uporabil župnik Anton Bogetić v Cereviću. Bogetić pripoveduje o svojem sredstvu, ki je navadno hrastovo žaganje, tó-le.

„Pred devetimi leti pogovarjal sem se s štirimi vinorejci iz Cerevića, da bi v svojih nekdanjih vinogradih zasadili zopet domačo trto. Nakupivši sadik, si jih razdelimo, ne da bi si izbirali, in vsakdo od nas vsadi sadike v svojem vinogradu. Posledica je bila, da dva vinorejcev nista imela popolnoma nobene, dva pa zelo majhno trgatav, zraven vsega posušile so se jim še trte v štirih letih. Moje trte pa so še dandanes lepo, gosto zelene in bogato obložene z grozdem. Kaj sem napravil? Ker nisem imel gnoja na razpolago, domislim si, uporabiti hrastovo žaganje. Tega dobil sem kolikor sem hotel v beočinski cementni tovarni in prihodnjo jesen pognojil sem vsako trto s šest do sedem litrov žaganja. Odkopal sem samo nekaj zemlje pri vrhu, vsul žaganje in pokril zopet z zemljo. Prihodnje leto sem opazil, da moje trte poganjajo bujnejše in bujnejše, trte mojih vinorejcev pa bolj in bolj ginevajo in se suše. Prepričal sem se, da hrastovo žaganje ni le gotovo in izdatno sredstvo proti trtni uši, ampak da neizrecno dobro upliva, da trte lepo in bujno poganjajo.

Ko sem poročal o celej stvari vinorejcem v Cereviću, so me čisto navadno zasmehovali. Ali to ni bilo še dovolj, doživeti sem moral, da so virgli po noči na trtni uši že močno bolne trte v moj vinograd, da bi dokazali, da žaganje ne odpodi, ne uniči trtne uši. V resnici zbolela je ena cela vrsta trt in listje začelo je o sv. Petru in Pavlu veneti. Odkopal sem zemljo do korenin, pognojil dobro z žaganjem, zalil jih — in danes poganjajo ravno iste prej bolne trte bujno, krasno in trgatav obeča biti bogata, obilna.

Ko sem bil napravil nov vinograd, nisem koj uporabljal žaganja, ampak se le v drugem in tretjem — in potem v petem letu (perju). Ni treba ravno vsako leto gnojiti z žaganjem, ali najmanj vsako tretje leto se mora. Deset let sem nalašč gnojil le vsako peto leto in zgodilo se je, da so se tudi v dveh letih popolnoma posušile in umrle.

Razum župnika Bogetića uporabljal je tudi neki mojster v izdelovanju vozov v Cereviću hrastovo žaganje in imel je enake, nepričakovane ugodne uspehe. Radi tega sklenil je neki veleposestnik iz istega okraja tudi poskusiti z žaganjem, in cementni tovarnar v Beočinu prepustil je župniku Bogetiću pet oralov zemlje, kjer je bil prej vinograd, da

bi nadaljeval poskuse v večji meri, v večjem obsegu. Ravno tam poskusilo se je že dvakrat nasaditi novih trt, ali vse zastoj. Nasadbe gosp. Bogetića pa, katere je napravil minulo jesen, so prav lepe, divne. Po celem Sirmiji, kjer je trtna uš vse uničila in opustošila, je ljudstvo zelo radovedno o poskusih cereviškega župnika“.

— Videlo se nam je umestno, da tudi mi obvestimo svoje častite čitatelje v uspehih tega gospoda župnika. Ta novica je vredna, da bi jo poskušali tudi naši vinogradniki. Poskušati ni težko! Kdorkoli bo poskušal, prosimo ga, da nam sporoči o uspehih.

DOPISI

Z beneške meje, dne 25. avgusta. — „Oj radostno potovanje!“ govorila sva s prijateljem, ko sva odhajala gledat druge kraje. In res, sploh se je nama še dobro vedlo. V prijetnem spominu nama ostanejo ure, preživete na Bolškem. Zelo nama je ugajalo, ko sva slišala od vrlih koroških rodoljubov trezno, nepristransko sodbo o kranjsko-goriških odnosih, kakor tudi o splošnem slovan. položaju. Žal! da niso bili poleg nekovi naši kolovodje. Pa kaj! saj bi jih itak ne slušali, ker jih štejejo po svoji navadi mej — liberalce. — Z rudečilom — znakom krvi — podčrtala sva v svojih potnih spominih one kraje, kjer sva v družbi vrlih beneških Slovencev preživela lepe čase; in to toliko več, ker smo onde imeli v svoji sredi izrednega gosta, slovečega učenjaka prof. Baudonina de Courtenay, ki zdaj zopet putuje po Benečiji, kjer se čuti — po lastnih svojih besedah — kakor doma, kjer je že nekaka legendarna oseba postal. Ta gospod ni baš politik, kar je zelo umevno; ipak bi se lahko učili naši strankarji od njega — nepristranosti v sodbi.

Se ve: nič popolnega pod solncem. Nalila nama je veselje misel na róbstvo, slovan. razcepljenost. „Oj britka osoda ti našega roda — od koda, od koda nam pride svoboda?!“...

Še nekaj drugega nama ni mnogo vgajalo, rajši dejal bi, da nasprotno. Vas Azlo podčrtala sva si črno. Onde namreč bila sva trikrat napadena, ne sicer z razbojniškim namenom, a način je bil pač razbojniški; menim namreč: ker so nam konja trikrat ustavili s silo in z grdimi laškimi kletvicami in laškimi „punji“ na izvoška udarili.

Vso zadevo izročili smo sicer karabinirjem. Vendar pa bi hotela opomniti sl. županstvo (sindaka) v Št. Petru, da bi odstranilo v bodoče take surovosti, katerim ne znava pravega imena. Če je izvoščik res kaj kriv, onda naj ga kaznujejo postavno, a ne s takimi napadi, a ptujce naj pusté pri miru. Da bode pa možno po pravici kazniti izvoščika, če bi n. pr. res vozil prenačlo, (kar se v tem slučaju ni zgodilo) treba: da je dotična postava (ali sklep) na zidu napisana, da more vsaj domač voznik za njo vedeti; nikedo pa menda ni dolžan znati na pamet vseh

azlanskih muh, če niso nikjer objavljene. Upava, da to ne ostane brez uspeha; zamolčati nisva hotela, če tudi bi znalo malo ogrditi to vas. Torej prosiva: v drugo malo bolj omikano in po pameti; te je zmerom potreba, tudi v — nedeljo!

Dva turista.

Od meje beneške, 21. avgusta. — Minoli četrtek (17. t. m.) izvršile so se volitve v Jenkovem za županijo dolenjsko. Vodil je volitve zastopnik c. k. okrajnega glavarstva; upati je torej da bodo veljavne za 3—4 leta, kakor navadno. Prihodnost bo pa pokazala, ali so bile srečne ali ne.

Zdaj ni bil boj med laško in slovensko, ampak med dvema slovenskima strankama, katerih edna vleče k Idriji, druga k Reki — županstvo: prva je zmagala v 3. razredu, druga pa v 2. in v 1. razredu. V starašinstvo sta voljena tudi dva laška veleposestnika Mahorič in Bernardeli, ki imata posestva v Dolenjah. Po dokončanih volitvah zbrali so se zmagovalci, zlasti Rečani „pri Peponu“, došli so tje tudi laški gospodje, da se po bratovsko razvedrijo pri kupici vina. Oglasi se lepo slovensko petje izmed naših, in hitro so priletele „pozne ure“. Tudi laški gospodje so hvalili naše pevce ter jim vina plačevali za ubrane strune. — Živela uzačjemnost! Čuvaj nas Bog!

Gr.

Iz Ozeljana, 20. avgusta. — Občina Ozeljan v župnikovini Šempas je kupila pri gospodu Al. Hugo Lhota, v Kraljevem Gradcu, za svojo cerkev sv. Jakoba Velikega, cerkveni harmonij „Cottage Orgel“ imenovan za 280 gld. Sistem je ameriški.

Podpisana, naprošena od gospoda podžupana Petra pl. Zuccata in prečastnega župnika Blaža Grča, sta harmonij pregledala in poskusila.

Harmonij ima popolen pedal s 24 tipkami (C—H) s to posebno patentovano lastnostjo, da se, kadar se rabi, kakor predalček iz harmonija potegne, potem pa v harmonij pahne.

Meh je gibčen, pa vendar jako močno sestavljen in ima to posebnost, da pri igranju pedala se goni nalašč za to napravljenim gonilom ter je v tem slučaju popolnoma podoben orgljam.

Klavijatura obsega v manualu 4½ oktav od (C—F) ter ima dve vrsti glasov in sicer (8' in 16') z 12 spremeni, v pedalu pa zopet eno vrsto glasov (16').

Glas tega harmonija je dosti močan za to cerkev, je jako prijetno doneč in vzbujajoč pobožnost v sreih poslušalcev.

Zunanja oprava, dasi močna in trdna, iz orehovega lesa, je vendar elegantna in z mnogimi okraski oplešana.

Firno (tvrdko) Al. Hugo Lhota v Kraljevem Gradcu smeja z dobro vestjo priporočati prečastitim cerkvenim predstojništvom in slavnemu občinstvu ob priliki potrebe enakih harmonijev.

Potrebno svoto za ta harmonij je poseben odbor habral v kratki dobi ne popolnoma 2 mesecev pri tukajšnjih občinarjih in

nekaterih prijateljih naše cerkve, kateri so si s temi milodari postavili lep spomenik v tej cerkvi in polno hvalečnosti v srcih tukajšnjih občanarjev.

Ta harmonij se je, v podružnici sv. Jakoba Vel. v Ozeljanu, prvič oglašil in povelečeval službo Božjo v dan tuk. cerkvenega shoda 30. julija 1893.

Ludovik Lacina
kapelan v Št. Petru pri Gorici.

Hen. Leban
učitelj v Ozeljanu.

S Krasa, 28. avgusta. — Malokateri kraj na Slovenskem se more ponašati s takó dobrim pevskim društvom, kakoršnega ima zavedna, narodno probujena Nabrežina. V čast in gotovo korist ji je posojilnica, dobro deluje tudi „bralno društvo“, a v zadnjem času je najbolj živahno pred letom dnij ustanovljeno pevsko društvo „Nabrežina“. Ponašati se more z dobrimi glasovi in izvežbanimi pevci, a duša vsemu je vrli nje pevovodja g. Čerin. On žrtvuje kot železnični uradnik svoje proste ure poučevanju petja in ni zastoj njegovo delovanje. Vse veselice so pokazale, kako lepo se razvija petje pod njegovim vodstvom: Slava mu! — Tudi v nedeljo napravilo je pevsko društvo krasno veselico. Na lepo ozaljšanem prostoru zbralo se je mnogo domačega in odličnega sosednega občinstva. Videli smo gg. vit. Nabergoja, dr. Sancina, Dolenca, poslance, tržaške; dalje preč. g. dekana devinskega, načelnika kolodvora, domačega vikarja, mnogo gospode iz Trsta, nekaj iz Gorice, Sežane in iz drugih krajev.

Žal, da je neprijetno, veterno in deževno vreme kljubovalo prav ob času veselice. Razume se, da je bilo tudi petju neugodno, — toda občinstvo je vstrajalo do konca vsporeda. Lepa slovenska pesem je zanimala in veselila vsakega. Ko je g. govornik v svojem krasnem poetičnem govoru kazal pomen in važnosti slovanske pesmi, ko je z navdušenimi besedami pripovedoval tužno zgodovino milega nam naroda ter v pesmi pokazal pot in namen našemu delovanju v svetlejšo bodočnost, — tedaj so srca poslušalcev gotovo še bolj zagorela v domovinski ljubezni in potem je slovenska pesem res segla v srca vseh, naša pesem „našim“! A „črna zemlja naj pogreze tega, kdor odpada“! — Kaj naj rečem o petju „Nabrežine“? Bilo je izborno. Tužno-krasno se je razlegala Jenkova vedno lepa „Što čutiš...“; mogočno je donela Volaričeva „Slovenki svet, ti si krasan“; iz srca je vrel pevec Volaričev „Naš spev“, učeč nas, da „Složno bratje vsi delujmo, Narodu v korist združujmo Vsak po svoje vse moči!“ Sploh so naredile vse pesmi velik utis na poslušalce, ki so zamaknjeni poslušali lepo ubrano petje. Burno ploskanje je bilo izraz zadovoljnosti. Ko so pa odpluli na Jadransko morje glasovi „Tiho morje, kam si djalo....?“ — Buči buči, morje adrijansko!“ — poklonile so vrle nabrežinske mladenke g. pevovodji krasen venec. Bodi mu to znak, kako mu je Nabrežina hvaležna, kakó ga časti in spoštuje. — Naj še omenim, da je tudi mavhinjska godba pod vodstvom kapelnika Val. Urđiha dobro svi-

rala ter po koncertu mladino privabila k domači zabavi. Tu so se radovali še dolgo časa vkljub rosečemu dežju, — drugo občinstvo se je pa razteklo po gostilnah. Prošeško društvo „Hajdrih“ je pri g. Tancetu prepevalo lepe pesmi. To društvo priredi v kratkem času veselico, kojoj gotovo obiščejo mnogi Nabrežinci. — Konečno še zakličem vrle „Nabrežini“: Rasi, cveti, sebi v čast, narodu v ponos! — Naprej zastava Slave! V.

S Koroškega. — (*O položaju slovenske stranke in gibanje drugih strank v deželi.*) — Slovensko-katoliška stranka na Koroškem napreduje počasi, pa gotovo, in sicer v tistej meri, kolikor več se širi narodna zavest in v kolikor narašča število duhovščine.

Za probujo in politično odgojo slovenskega ljudstva koroškega stori največ „Mir“, ki šteje samo na Koroškem nad 2.000 naročnikov, torej se sme računati, da ga bere 10.000 Korošcev. Vendar je v mnogih krajih, posebno na nemški meji, še prepičelo razširjen. Da se pa tudi tam razširi, skrbela bo mlada duhovščina, za ktere naraščaj naš g. knezoškof pridno skrbi, to se mu mora v hvalo reči. Če v drugih ozirih morda Slovencem ni tako naklonjen, kakor bi bilo želeli, pride to le od tod, ker o nas ni dobro poučen. O Slovencih imajo še katoliški Nemci včasih čudne pojme. Saj smo tukaj imeli še urednika katoliškega lista, kateremu se je vsako gibanje narodne zavesti med Slovenci nevarno zdelo za državo, in enkrat je spisal članek, da Kranjci požrejo Korošče, Hrvati Slovence, Srbi Sloveno-Hrvate (!), Bolgari Srbo-Sloveno-Hrvate (!), nazadnje pa Rusi vse Jugoslovane.

Take klobuštrarije rojijo še katoliškim Nemcem po glavi, potem se ni čuditi, da včasih najpoštenjši možje med Nemci nam Slovencem prav ne zaupajo.

Med mlajšo duhovščino imamo tudi precej Čehov, ki so večinoma prav poštenu ponižni in vneti za našo stvar. Vsi so se z lahka naučili slovenščine, zbujaajo ljudstvo ter navdušujejo za vero in narodnost slovensko. — Srečni smo v tem oziru, da nimamo med seboj razpora, kakor Kranjci, vsi delujemo složno po starem narodnem geslu. Le žal, da so naše moči še šibke in slabe, število in moč naših nasprotnikov je pa silna. Na svoji strani imajo vse oblastnije, potem bogataše, veleposestnike, fužinarje, tovarnarje, časnike, meščane in nemškutarje po deželi in slednjič še vse učitelje z malimi izjemami.

Proti tej močni armadi smo mi le siromaki, tembolj, ker je naše ljudstvo v mnogih krajih od nemškega liberalizma (brezverskega) že zelo popačeno in neznačajno. Kmet, ki začne v veri omahovati, je omahljivec tudi v vseh drugih ozirih; pri takih kmetih agitovati je tako, kakor ribe z golo roko loviti: zmukne ti iz roke, kedar misliš, da jo že trdo držiš. — Ukljub svoji veliki moči pa nasprotniki vendar nič ne napredujejo proti nam. Da nemškoliberalna stranka razpada, to se čuti tudi že na Koroškem. Pisava liberalnih listov ni več tako gotova, kakor nekdanj, ker ne vejo, ali bi se oklenili Plenerja ali

Steinwenderja. Ob enem pa je upati, da nemško-konservativna stranka vendar-le stopi na noge. Mil. g. knezoškof zida zdaj katoliško tiskarno za Nemce, in ko bo gotova, se začne izdajati nemško-katoliški tednik, za katerega sta kot urednika pridobljena že dva nadarjena mlada duhovnika, katerih eden je Slovenec. Pozneje se napravi, ako bo mogoče, katoliški dnevnik. Ene reči nemško-konservativni stranki na Koroškem najbolj manjka, namreč srčnih in marljivih agitatorjev. Nemški duhovniki koroški so za to stvar premrzli, češki duhovniki pa rajše podpirajo slovensko stranko in tudi radi ne službujejo med Nemci, ker tam ne najdejo tistega spoštovanja in tiste prijaznosti, kakor med Slovenci. Morda pa vendar Bog dá, da tudi nemško-katoliška stranka najde nekaj gorečih agitatorjev, ki bodo liberalcem kaj opraviiti dali; potem bomo tudi Slovenci začeli lože dihati.

Goriške novice

Zaplembe. — „Soča“ in „Rinnovamento“ sta jako priljubljena državnemu pravdniku: vedno bi jih rad le on sam čital. „Soča“ je bila zaplenjena že dvakrat zaporedoma; enako „Rinnovamento“, katerega predzadnja številka je bila imenovanemu gospodu jako po godu zaradi petih člankov. Hudi časi!

Kdo je dal denar za „Goriško tiskarno“, to je zdaj nekaterim kvantarjem eno glavnih uprašanj, katero treba rešiti. Danes si umišljajo, da so denar dali — Mladočehi; jutri pravijo, da ga je dala prav gotovo — vlada (s katero smo se pol leta borili za omejeno dovoljenje); pojutranjem pa se domislijo, da nihče drugi ni mogel tega storiti nego — najbogatejši slovenski poslanec grof A. C. — Tudi ljubljanski „Slovenec“ se strašno briga za našo tiskarno. Povedal je namreč prezanimivo vest, da za tiskarno so dali denar poleg A. Gabrščka še trije drugi gospodje.

Kake nepotrebne skrbi! Ako bi poleg A. Gabrščka res dali denarja še trije drugi gospodje, kaj potem? Koga pa to briga? — No, kvantači naj se le pomirijo; potrebni denar sta daleč samó dve osebi, ena možka in ena ženska z enim samim priinkom in žepom. — Tiskarna je tu, prav lepa je, najlepša v Gorici, le pridite jo pogledat.

Porotno sodišče začne 15. t. m. Med izžrebanimi porotniki je ta krat celih sedem (čudno!) Slovencev. — Predsedovali bodo gg. Sbisà, Flegar in Goriupp.

Okrožnica. — C. kr. okrajno glavarstvo goriško poslala je vsem županstvom in cerkvenim uradom v goriški okolici in na Kanalskem okrožnico, s katero naznanja, da vsled grozeče kolere je visoko c. kr. namestništvo prepovedalo vse javne veselice, cerkvene in druge shode. — Namestništvo je imenoma prepovedalo vsakoletne procesije v Barbano in veliko slavnost, ki se je imela vršiti 18. sept. na Sv. Gori v proslavo stoletnice, od kar se je zopet otvorila tamošnja

romarska cerkev. — S tem je seveda pri kraju tudi s 25letnico „Šempaskega taborja“, ki se je imela vršiti 17. sept.

Na Ogerskem in v Galiciji je kolera veliko nevarniša nego v naših krajih, a nič še ni slišati, da bi bile letošnje vojaške vaje opuščene. Vsi listi soglasno to zahtevajo. Radovedni smo, ali se to zgodi.

Na goriškem kolodvoru posebna zdravniška komisija pregleduje popotnike iz Italije. Najstrože preiskuje potnike tretjega razreda, ker kolera se baje največ tamkaj vozi po svetu!

Novi poštni urad na kolodvoru otvori se baje v kratkem. Poslopje tikoma kolodvora na levi strani je že pod streho.

Na goriškem kolodvoru so že privoščili slovenščini nekoliko prostora, dasi vse premalo, kajti vedeti treba, da se vozi po železnici iz Gorice največ Slovencev. Prosimo da bi se uvaževala ta okoliščina, za dosedanje korake pa zahvaljujemo one, ki so k njim pripomogli.

Izlet „Goriškega Sokola“. — V zadnji številki „Soče“ smo poročali, da c. kr. okrajno glavarstvo v Gorici je prepovedalo izlet v Miren in Orehovlje. Na to vest javlja nam sl. glavarstvo, da proti izletu ni ugovarjalo, pač pa je prepovedalo pri izletu nositi društveno obleko in zastavo in to iz nagibov — javnega reda. Prepovedalo pa je izredni občni zbor v Orehovljah, ker je tak zbor proti društvenim pravilom. — S to prepovedjo je glavarstvo rešilo večino društvenikov, da jim ni bilo treba ob največji vročini hoditi v Orehovlje k občnemu zboru, ki naj bi izvolil — dva častna člana. O tem častnem članstvu vlada še popolna tajnost.

Tiskovna pravda. — Učeraš ob 4 pop. vršila se je pri mestnem odrejenem sodišču obravnavo proti našemu uredniku vsled zahtevke državnega pravdnictva, ker je „Soča“ potrdila prejem denarnih donoskov v pokritje stroškov zgubljenih pravde z germanskim profesorjem Babschem. Po kratkem govoru državnega pravdnika in obširnejšem zagovoru urednika, ki je oporekal pristojnosti omenjenega sodišča, bil je urednik oproščen, ker sodišče se je izreklo nepristojnim, soditi v tej zadevi. — Državni pravdnik je naznanil priziv.

Nov politički list obeča nam par kruhoborcev v Gorici, katere strahovito grize to, da smo se postavili na lastne noge ter ustanovili tiskarno v razvitek in napredek naših listov. Urednik in sodelovalci so baje že določeni, a o nekem deželnem poslancu trosijo neverjetno vest, da jim dá na razpolago denar za varščino ali kaveljo. Tudi naročnikov je že gotovih „odlično število“, katero mi natančno poznamo, saj so prejimali „Sočo“ toliko časa, dokler smo jim jo hoteli pošiljati, zdaj pa je strašna zamera, ker smo takó predrzni, da terjamo, kar nam tiče.

Vse bi bilo torej v redu! Le o tem še niso na čistem, s kakim licem bi stopili v javnost. Niso se še namreč odločili, ali bi rekli, da je „Soča“ preliberalna ali prekatoška, ali je preradikalna ali preponižna. Prav

te dni smo imeli priliko slišati, da so ene in iste osebe rile proti nam s popolnoma nasprotujočimi razlogi; proti enim se je reklo, da smo v rokah Mladočehov; proti drugim pa, da smo v rokah — čujte! — vlade, tiste vlade, proti kateri se vsak hip borimo in zahtevamo korenitega preobrata. Pa še podlejših sredstev se iste osebe ne plašijo, samó da bi nam prizadejale kako sitnost. Prejšnji teden je priobčil „Slov. Narod“ oster dopis proti okrajnemu glavarju goriškemu — in iste osebe so mu hitele natvezniti na uho, da oni dopis v „Narodu“ ni poslal nihče drugi nego — „Sočin“ urednik. Ta žalostni faktum, proti kojemu ni ugovora, jasno priča, s kako vrsto ljudij imamo v Gorici opraviti. Ni pa nikakoršnega dvoma, da bo narod znal primerno in po zasluženju odgovoriti takim kruhoborskim spletkarjem, naj počnejo karkoli.

„Rinnovamento“ je zadnje čase priobčil veliko naših člankov v lepem italijanskem prevodu. V zadnji številki je priobčil naša dva dosedanja članka o kupčijski in obrtnijski zbornici. Prav je! Naj vedó, kaj mislimo mi o takih zadevah, tudi tisti, ki ne razumejo toliko našega jezika, da bi mogli dobro umejeti izvirne naše članke.

O „napadu“ na štiri Goričane na solkanski cesti ni še vedno nič gotovega prišlo na dan. Drugi slovenski listi so povedali o tem „napadu“ ob kratkem vse ono, kar bi radi obširneje opisali mi, česar pa ne smemo. Že pride čas, da bomo govorili brez ovinov! — Goriški „Corriere“ je trdil, da napadovci so Slovenci, ki so pa le slepo in nahujskano orodje v rokah slovenskih kolodvij. „Corriere“ ni bil zaplenjen, ko je takó pisal.

Národno petje v Solkanu. — V nedeljo so mnogi naši Goričani občudovali lepo narodno petje solkanskih mladeničev. Nekateri so jih slišali peti v gostilni „pri Rokcu“ (v prvi gostilni na desni roki) in so občudovali prijetne glasove ter ubrano petje. — Takó je prav, Solkanci! Le pridno se urite v národnem petju in ves slovenski narod bo ponosen na Vas.

Goričan pod ključem. — V Trstu je redarstvo zaprlo Goričana Hermana Niederkorna zaradi irredentovskih dejanj. S tem človekom se je „Soča“ precej veliko bavila l. 1888. in 1889., ko je hotel pokopati našega rojaka g. Antona Zavrtanka, takrat poštnega vajenca in c. kr. poročnika v rezervi, ker ga je ovadil nekaterih irredentovskih dejanj. Niederkorn je naprej izvedel, da pride k njemu na dom sodnijska preiska, — in nič sumljivega ni našla pri njem. Niederkorn je bil prost, g. Z. pa obsojen zaradi razžaljenja časti; toda druga instanca ga je oprostila. — Zdaj se vidi, kakó resnična je bila ovadba g. Zavrtanka, ki je izvršil le svojo dolžnost kot c. kr. avstrijski častnik, ako je razkril, kakó so se pred njegovimi očmi slavili Garibaldi in drugi laški prvaki.

V Kojskem vršil se je v nedeljo javni shod „Vinarskega in sadjarskega društva za Brda“, ki je ta dan dalo od sebe veselo

znamenje novega življenja. Obsirno poročilo priobčil je današnji „Gospodarski List“, kateri dobivajo brezplačno vsi naročniki „Soče“. Na tem mestu rečemo naj le toliko, da so bile na dnevnem redu tri jako važne točke, namreč: Kakó naj bi se bojevali proti trtni uši, ako bi se zatrosila v Brda in kakó delati, da se to ne zgodi? Kakó naj bi se briska vina usposobila za svetovni promet? Kakó naj bi se povzdignila kupčija s sadjem? — Vrh tega so mnogostevilni udeležniki z veliko pazljivostjo poslušali strokovnjaško predavanje gospoda kmetijskega popotnega učitelja J. Cotiča. — Naj bi možjé, ki so društvu na čelu, posvetili vse svoje moči v razvoj tega društva in postavljenih načrtov, potem bi se mogli v marsičem nadejati boljših časov za naše Brice!

Iz Biljane v Brdih prejeli smo dopis brez podpisa pisalčevega. Takih dopisov ne moremo sprejemati, ker mi moramo poznati svojega dopisnika; imé ostane naša tajnost. — Povemo pa, da dopis govori o velikej razbrzdanosti tamošnje šolske mladine, ki kljubuje učitelju in katehetu. Take novice so žalostne in Biljani ne delajo časti. Slavno županstvo naj bi šlo šoli na roko, da se razbrzdanost mladine ukroti, sicer bo imelo županstvo velikih sitnostij z njo, ko doraste.

V Plavh otvorjen je z današnjim dnevom novi poštni urad, ki bo imel zvezo z obema poštaba po Soški dolini. Novi poštar je tamošnji veleposestnik in župan g. Andrej Konjedic, ki je začel delovati za novi poštni urad in ga po velikih ovirah tudi priporil. Ta poštni urad bo velike koristi za Plave, Deskle, Anhovo in tamošnjo okolico; doslej je pošta drdrala po štirikrat na dan mimo, ne da so bili deležni njenih dobrot.

Iz komenskega okraja se nam pritožujejo posestniki, da tamošnja davkarija nič ne spoštuje jezika izključno slovenskega prebivalstva. Vse tiskovine so nemško-italijanske; celo pobotnice se izdajajo v teh jezikih — le v slovenskem ne. Par takih pobotnic poslali so nam na pogled. Pošljemo jih ministru Steinbachu za spomin na njegovo vlado, da bo videl, kakó so podrejeni uradi izvrševali njegove ukaze.

Podgora-Piedimonte. — Iz Hollensteina na Dolenjem Avstrijskem piše nam naročnik, da je čital v „Oesterr.-Volks-Zeitung“ v nekem požarju v celulozni tovarni v „Piedimontu“ pri Gorici in nas upraša: ali je ta gravža res pri lepi Gorici? — Oni požar je bil v Podgori in je naredil kakih 60.000 gld. škode. Čuditi se pa moramo, kakó je prišel „Piedimonte“ v nemški list, ki hoče širiti avstrijsko lojalno čuvstvo.

Otrok za opeklinami umrl. — Iz Čepovana nam poročajo: „V soboto zvečer pustila je neka H. N. svojega 21-mesečnega sinčka samega pri ognju in šla na vrt po opravkih. Ko se povrne za kake 3 minute, ugleda svojega otročička vsega v plamenu in borečega se s smrtjo. Prestrašena mati ga zgrabi, nese na posteljo in hladi z mrzlo vodo. Toda zastoj ves trud! V nedeljo jutro umrlo je ubogo revče v strašnih bolečinah. Zopet

nauk: Stariši, ne puščajte otrok nikdar samih pri ognju ali drugih nevarnih rečeh!"

Kožbanska pravda bila je dokončana minoli teden pri c. k. okrožnem sodišču v Gorici. Tožitelj župan A. B. je obsojen da plača tožencu č. g. župniku J. G. pravdne stroške. Toženca je branil izvrstno odvetnik dr. P. Frapporti.

Brisko vino prodaja se zdaj v Višnjevku pri Gradnem po 60 kron Hekto; seveda lanjski pridelek!

Suša je v Brdih mnogo vzela; češparjem pa vgaja.

Iz Bolea nam poročajo, da predzadnjo št. „Soče“ so c. kr. orožniki pobrali po vseh gostilnah po nalogu tolminskega glavarstva. Mi smo se proti temu postopanju pritožili na pristojno mesto ter zahtevali primerno zadoščenje. Radovedni smo, kakó se bodo opravičevali tisti, ki so uzročili tako preganjanje našega lista.

Danes nam poročajo, da so orožniki odvzete „Soče“ nazaj prinesli. Blamaža torej!

Z Livka pri Kobaridu nam pišejo: Jakob Hrast, po domače Gašper, je star 75 let, a nosi še vedno do 60 kilov z Livka na Ravne, ki so 1000 metrov nad morjem. Gašper je na sploh znan pod imenom „livški konj“, ker celo svoje življenje je znosil silno veliko blaga iz Kobarida in z Idrskega na Livek. Vse kaže, da takega „konja“ bomo potrebovali še naprej, kajti cesta je strašno slaba. Ali ni nikogar, ki bi pazil, kakó se ta cesta „gradi“?

Predzgodovinska grobišča. — Ravnatelj prirodosnanskega muzeja v Trstu izkopuje tudi letos predzgodovinske grobe pri Sv. Luciji. Razkril jih je že veliko in našel je mnogo zanimivih starin, ki bodo izložene v tržaškem muzeju. — Blizu Sv. Lucije našel je tudi posamične kosti predpotopnih medvedov.

Na Št. Viški gori se je dne 27. avg. zvečer ponesrečil znani agent Anton Troha. Šel je z dvema tovaršema, nekoliko vinjen, mimo domače „mačile“ ter dejal: Bosta vide-la, kako znam plavati. Sleče se in gre v vodo. Ko sta tovariša videla, da takó se ne plava, gresta ponj in ga izvlečeta iz „mačile“, v katero se pa spet precej spusti. Zopet gresta ponj in ga izvlečeta na suho; eden gre po srajco, da bi se oblekel, drugi ga drži, on se pa šali: Neumneža, zakaj se tako bojiš? S silo se jima iztrga iz rok in spet v vodo, katéra ga je pa precej zagnila. Tovariša že precej nevoljna in mokra, gresta spet ponj, pa ker je mačila precej velika, ga nista mogla kmalu dobiti; za kake štiri minute ga spet privlečeta na dan, toda — bil je mrtev; vsi poskusi, da bi mu rešili življenje, so bili brezuspešni. To je jako redek slučaj, v tako plitvi vodi utoniti; kjer je najglobljejša je za dober meter. Prejšnja leta se je omenjeni rajnik šalil: Vselej, ko grem mimo „mačile“, me žabe kličejo: Troha! troha! troha! In res so ga žabe zvale k sebi R. I. P.

Dež. — Dobili smo ga; učeraj, v petek, ob 2. popoldne začelo je deževati. Od za-

četka šla je v Gorici suha toča, a prav redka; kmalu na to je začelo deževati in toča je ponehala. Bojimo se, da toča je naredila v deželi več škode.

Zakasnitev. — Ko je bilo z listom največ dela, zbolel je nenadoma glavni stavec; in ker se tiskarsko osebje dopolni se le v ponedeljek, zato je „Primorec“ zakasnil in izšel še le danes, v soboto ob 9. uri. Gg. naročniki naj blagovoljno oprosté to zamudo, kajti bolezen ne pozná nikakih ozirov.

Vabilo k veselici — katero priredi „Rokodelsko Bralno Društvo“ v Tolminu dne 3. septembra 1893. v dvorani gosp. Ivana Gaberščka. Začetek točno ob 8 ih zvečer. Vstopnina za ude 20 kr. za neude 30 kr. Spored:

1. Pozdrav predsednikov.
2. „Venček hrvatskih narodnih pesmij“, M. pl. Farkaš; udara društ. tamburaški zbor.
3. „Križaci na morji“, K. Bendel, prevel F. Bazina, poje veliki mešani zbor.
4. „Lepa naša domovina“, D. B. — Ipavic M. pl. Farkaš, udara tamburaški zbor.
5. „Pri oknu“, A. Hajdrih, poje ženski zbor.
6. „Domovina moja“, G. V. Brož, fantazija čeških narodnih pesmij, udara tamburaški zbor.
7. „Slava Slovincem“, A. Hajdrih, poje moški zbor.
8. Igra „Servus Petelinček“, M. Vilhar.
9. „Stante zvezde“, serenada G. V. Brož, poje mezzosopran solo s spremljevanjem tamburaškega zbora.
10. „Napried“, Sušačka koračnica, G. V. Brož, udara tamburaški zbor. Prosta zabava.

Tržaške novice.

(Izvirno poročilo.)

Cesarjev rojstveni dan. — „Tržaško delavsko društvo“ udeleževalo se je vsako leto na podvečer cesarjevega rojstva sprevo-da po mestu z društveno zastavo. Letos pa ne. Odbor je namreč sklenil, da se ga ne udeleži in to radi obnašanja tudi Vam na Goriškem znanih krogov. Vladni listi so vsako leto naštevati vsa društva, koja so se udeleževala sprevo-da, a niti jedenkrat niso črhnilo o Slovincih. Najbrže mislijo, da so jim Slovinci metla, s kojo naj bi oni pometali njih nečedne fraze. Da preseda tako postopanje tudi revnemu trpinu delavcu, prepričali smo se baš oni večer. Sedaj pa uprašajmo: koga zadene krivda, ako se naše, cesarju udano ljudstvo, ki je s krvjo pri vseh prilikah sijajno pokazalo, da v slovenskem sre-u ni hinavstva, temveč zvestoba, ako je tako ljudstvo prisiljeno odtegniti se od vse lojalnih pojavov?! Dan plačila ne uteče nikomur! Slo-venec je ponižen, pohleven, krotek, kakor jag-nje, — a — iz njega zna biti tudi divji raz-kačeni lev, kadar je kupa prepolna!

Koze ali runje razsajajo še sedaj, a ne tako močno več, kakor pred par meseci. Kjer jaz stanujem, bilo je v hiši šest bolni-kov. Jeden slučaj bil je zelo čuden. Neka žena zboli na kozah. Ker je zbolela par dnij pred porodom in jo je radi koz začela glava in križ boleti, mislili so, da so vse te bolečine le radi poroda. Okoli polnoči udarijo jej iz kože runje in proti jutru porodi. Mati je ozdravela, otrok je pa umrl na njeni bolezni. Neki zdravnik mi je zatrdil, da je bil to jeden zelo redkih slučajev, da ni tudi mati umrla. —

Kolera. Tudi v Trstu bil je jeden slu-čaj, a ne v hiši, ampak na nekem parniku, ki je došel iz Turčije. Od takrat nisem nič več klišal o tem neljubem gostu.

Vreme. Strašno vročino smo imeli. Po tlaku ni bilo več možno hoditi, tako je pripekalo od tal. V stanovanjih bilo je kot v peči, človeku je kar sape izmanjkovalo. A se-daj je vročina odjenjala, ker že nekaj dnij sem prepirata se gospa Burja in gospod Jug. Kedo zmaga, radovedni smo, a zadnjemu želimo vsi, brez izjeme zmago, ker ta nam prinese težko pričakovani dež.

Letina. Dežja ni, dežja! Prvega sena (na Tolminskem pravijo „arnica“) bilo je v okolici malo, otava se je v zadnji suši posušila, tako tudi ajda in drugi pridelki. Ubogi o-količani ne bode imel drugega, nego grozdje. Ako mu še to ledeno zrnje pobije, potem pač moramo z Gregorčičem vzdihniti: „Gor-jé ti ubogi kmet, gorjé!“ Tudi belega žita so le toliko pridelali, da ga bode jedva za seme.

Draginja. Hudo je zadeto po odpravi proste luke revnejše ljudstvo. Prej so imeli posla po magacinih, naloževali so blago pri ladijah in so si tako zaslužili vsakdanji kruh. V novi luki sezidala je sedaj vlada nove magacine, ki so tik morja. S stroji izločavajo blago, s stroji nakladajo ga na ladje, želez-nični vozovi imajo tir mimo vrat magacinov, tako, da jeden sam delavec lahko naloži v kratkem času železnični voz z blagom. Prej je moralo biti najmanj petnajst ljudij, da so naložili tak voz. Ker sedaj delajo stroji mesto delavcev, umevno je, da nima mnogo in mnogo družin nikakega zaslužka. Iz Italije privandraní delavci imajo povsod prednost. Kaj bo? Mnogim samomorom bila je v tem času kriva beda. Meso plačujemo od 52—80 nove. kilo. Magistrat je sklenil, da ga še bolj obdači, ako se ne motim: 15 nove. kilo. Konjskih mesnic je mnogo in njih število vedno raste, ker konjsko meso je ceneje od govejega. Ako bode magistrat vedno obdačeval goveje mesó, ne ostane nam drugega, nego po konjskem udariti. Ubogi naši želo-dci, kadar zagledamo kako suho mrho in se potolažimo, da jo bode naš želodec prebav-ljal! Ako si plačeval pred par leti 150 gl. za stanovanje, plačati moraš sedaj 200 gl. To je naravno: prej so bili prostori za ma-gacine zelo dragi, ker pa sedaj ne nesejo več, skušajo s stanovanji gospodarji odškoditi se. Zraven tega pa še vedno večja bremena, koja naklada magistrat hišnim posestnikom, mo-rajajo zadnji rasti. Govoril sem z Dunajčani in

povedali so mi, da je na Dunaju ceneje nego v Trstu. Ako pojde tako naprej, pač ne bomo povsod nadlegovani z zloglasno: „Nela patria di Rosseti. No si parla che talian.“ temveč „Nela patria di Rosseti“
Noj ga koža di manžar!“

Uboj. — Te dni pripetil se je v kratkem času vže drug uboj na ulici. Ni še dva meseca od tega, ko je ustrelil neki Grk nadporočnika tukajšnjega polka s samokresom. Sprla sta se bila radi nekega dekleta. Ki je imela z Grkom zvezo.

Ker je pa prišel ta v neko kazensko preiskavo, slišati ni hotela nič več o njem in podarila je vroče srce nadporočniku Ledinegu. Bolelo je ubogega Grka, ko je videl, da mu jo je drug prevzel. Nekega večera našla sta se na ulici, nadporočnik potegne sabljo in udari Grka po glavi. V tem trenutku pa potegne Grk samokres in sproži. Nadporočnik je umrl v nekaj minutah potem.

V petek zvečer pa je bil že drug slučaj uboja. Neka branjevka iz Izole ni bila zvesta svojemu možu in imeia je pregrešno zvezo. V petek zvečer moral bi bil njen novi znanec, (ki je bil pred kratkim časom poklican k orožnim vajam k tukajšnjemu brambovskemu bataljonu) odmarširati z drugimi vojaki na Kranjsko. Ker pa ni imel denarja, gre k onej ženi in ga zahteva od nje. A ona mu ga ni hotela dati, na kar sta se začela kregati. Na stolu, kjer je prodajala ta pošena ženica sadje, spal je mož. Izbudi ga in med obema možkima nastane prepir, na kar zasoli soprug branjeveke vojaku gorko zausnico. Ta pa potegne bajoneto in jo zasadi nasprotniku v srce, ki je obležal koj mrtev. Vojaka so takoj zaprli. Vse to vršilo se je na ulici v navzočnosti mnogih ljudi. Ničvredna baba kriva je nesrečnej smrti svojega moža. Božja kaznen odide nikomur; ako ne prej, pa slej!

Udarec za udarec! — Še je krvaveča rana na debelu slovanskem, ko je prepovedal tržaški magistrat slovenski napis na nagrobnem spomeniku pokojnega Dolenc! — Kamen še stoji, a napisa še ni! —

Še je krvaveča rana na debelu slovanskem, ko je rešil magistrat prošnjo za slovensko šolo pri sv. Jakobu v Trstu. Leta in leta prosijo roditelji šole za svoje otroke, a nihče noče uslišati opravičene prošnje.

Še je krvaveča rana na debelu slovanskem, ko so iztirali iz stolne cerkve sv. Jušta slovensko propoved. Govoril sem takrat s prostim okoličanom, ki mi je rekel rosnim očesom: „Dà! z nami Slovenci bodo še tako delali, da ne bomo smeli več Boga moliti v cerkvi, temveč skrivati se bodemo mcrali po brlogih, ako bodemo hoteli opravljati to sveto opravilo!“ Zbolele so me te besede pripróste ga okoličana, a — skoro bi dejal — da je imel prav. Zgodovina nam kaže, kako brezobzirni so bili drugi narodi z nami v vseh rečeh in sedaj so nam zopet zasekali globoko rano.

„Tržaško delavsko društvo“, ki je bilo ustanovljeno pod pokroviteljstvom pokojnega prestola-naslednika Rudolfa, imelo je navado, da je slo vsako leto na dan blagoslovljenja društvene zastave ž njo k

maši v cerkev sv. Antona. A cerkvena oblast je letos prepovedala z blagoslovljeno zastavo v cerkev. Kar je bilo dovoljeno tekom toliko let, prepovedano je letos! Res, vedno bolj se moramo čutiti tujim na naši lastni zemlji. Ptujec je gospodar, a mi smo njega sužnji. Koliko časa bodo še zlorabljali našo potrpežljivost ?!!

Ostala Slovenija.

Strela ubila človeka. — Iz Ilirske Bistrice na Notranjskem nam pišejo: „Dne 23. avgusta popoldan začelo je nagloma deževati med gromom in bliskom. Ker so ljudje bili po gorah v senožetih, pretila je mnogim velika nevarnost, ki nekaterim ni prizanesla. Posestnika Franca Deračina je strela ubila, druge štiri omamila in dva močno ranila. Pokojnik zapustil je veliko rodbino.“

Koroško. — (Zadnji „Mir“) priporoča slovenskim Korošcem, naj bi povsod postavljali slovenske napise. To je potrebno, saj človek, ki potuje med koroškimi Slovenci, tega niti ne vé, marveč misli, da je med trdimi Nemci. — Toda pri napisih treba je že vsekar imeti malo več pozornosti, kakor oni, ki je v Rajblju napisal: „C. kr. Žendarmerijski Post!“

— (Nesreče.) Pri Trbižu je vtonil lovec 7. batalijona Anton Tomec. — V Prevaljah je velik kos železa fužinskemu delavcu Janezu Ciguli padel na noge in mu jo zdrobil. — Pri Rožeci se je obesil 22-letni Miha Mikula. — Strela je užgala Jožev skedenj na Gorici pri Dravogradu. — Pogorel je tudi kmet Ladinik na Ojstrici blizu dravograda.

— (Družba sv. Mohorja) ima letos 57.398 udov; lani jih je bilo 57.703. — Goriška nadškofija jih ima leto 6.255, dočim jih je bilo lani 6.160. Pri nas je torej udov več od lani. V Ameriki je letos 425 udov.

Izdajatelj in urednik A. Gabršček.
Tiska „Goriška Tiskarna“ A. Gabršček.

Učenca

sprejme na hrano in v oskrbovanje neka rodbina v Gorici pod dobrimi pogoji. V hiši dobi lahko pouk v raznih jezikih in v učnih predmetih. Pri hiši je za uporabo tudi vrt. Natančnejša pojasnila daje Anton Guerato, Villa Vindspach v Gorici.

Stolpne ure!

Priporočam se prečastitim cerkvenim in občinskim predstojništvom za napravo novih ali popravilo starih stolpnih ur.

Moje ure so iz najboljšega blaga in zelo trajnega dela. Izdelujem jih po najnovejšem načinu, in ker so matematično popolnoma natančno uravnane, kažejo čas tako točno, da jih ni treba regulovati.

Cene so zelo nizke. Jamstvo 5 let. Proračune na zahtevanje brezplačno.

Bogdan Oblak,

urar

na Vrhniki (Kranjsko.)

Učence

sprejme na hrano in stanovanje Lucija Bratina, Magistratna ulica (Municipio) št. 9. Zagotavlja skrbno postrežbo in varstvo njej izročene mladine.

Ivan Druha
na Travniku, ima bogato zalogo vsakovrstnega usnja ter raznega orodja in potreščin za čevljarje. Prodaja na drobno in na debelo.

Ivan Reja
krčmar „Alla Colomba“ za veliko vojašnico na desnem voglu v ulico Morelli, toči domača vina in ima Domačo Kuhinjo. Cene prav zmerne.

Anton Obidič
čevljar v Semeniški ulici št. 4. se priporoča Slovincem v mestu in okolici za blagohotna naročila.

Ivan Howanski
čevljar preselil se je v glediško ulico šte. 15.

Ivan Kavčič
veletržec na Kornu ima zalogo Steinfeldskega Piva, v sodčkih in steklenicah ter žila, moke in otrobij.

Franc Jakil
na sredi Raštelja št. 9 ima založnico usnja, katero prodaja na drobno in na debelo.

Ivan Dekleva
veletržec z vinom v Gorici ima v svojih založnicah vedno na izbiro vsakovrstna domača vina bela in črna istrijanska ter bela dalmatinska. Pisarnica se nahaja v Magistratni ulici. Prodaja na debelo.

Anton Fon
v Semeniški ulici ima prodajalnice vsakovrstnih klubov in kap ter gostilnico. Toči vedno dobra in naravna vina.

Društvena krčma
Rojanskega posojilnega in konsumnega društva, poprej Pertotova, priporoča se najtoplejšje slavnemu občinstvu. Točijo se vedno izborna domača okoličanska vina.

Ivan Cej
gostilničar v židovski ulici št. 3 toči naravno brsko vino.

Karol Drašček
pek Riva Čorno št. 4. v Gorici. Podružnica za razprodajo kruha se nahaja v Semeniški ulici št. 2.

Anton Koren
trgovec poleg gostilne „pri zlatem levu (al leon d'oro)“ v Gosposki ulici, prodaja razno lončarsko porcelanasto in stekleno blago, reže in vklada šipe v okna, reže in napravlja okvirje za zrcala in podobe.

Jernej Kopač
na Solkanski cesti šte. 9 izdeluje vsakovrstne voščene sveče, in vseh vrst medeno pecivo. V Gorici prodaja te sveče Anton Koren, trgovec s porcelano in raznovrstnim posojem v Gosposki ulici.

Jožef Novič
krojač v Gosposki ulici 13.

Kavarni
„Commercio“ in „Tedesco“ v ulici Caserma, glavni shajališči tržaških Slovincov vseh stanov. Na razpolago časopisov v raznih slovanskih jezikih. — Za obilen obisk se priporoča Anton Šorli, kavarnar.

Ad. Hauptmann
tovarnar oljnatih barv, firnežev, lakov in kleja v Ljubljani, ob vogalu Reseljeve ceste št. 41 v lastni hiši in filijala: Slovence ulice št. 10-12.

Ant. Zagorjan
v Zvezdi v Ljubljani (v hiši „Matiče Slovenske“) ima prodajalnice šolskih in drugih knjig ter vseh šolskih in pisarniških potreščin.

Peter Birska
gostilničar pri veliki cerkvi (Corte Caravaggio št. 4.) priporoča sl. občinstvu izborna domača vina, vedno dobro sveže pivo, domačo kuhinjo; postrežba točna.

Ivan Pečenko
veletržec z vinom (na debelo v Vrtni ulici št. 8 (poleg ljudskega vrta na desno) prodaja nad 56 litrov po najnižjih cenah pristna bela in črna vina, in sicer: vipavska, furianska. — Zagotavlja dobro, pristno blago, točno postrežbo in nizke cene.

Franc Bensa
v ozki ulici št. 8. v Gorici prodaja vsakovrstno usnje, podplate, kopita, sploh vsa orodja in potreščine za čevljarje. Zagotavlja dobro blago po zmernih cenah. Zato se sl. občinstvu priporoča za obilen obisk.

Ant. Jeretič
za veliko vojašnico v Gorici prodaja vse izdelke, ki spadajo v šolsko in pisarniško rabo kot: papir, peresa, svinčnike, knjižice, knjige za upisovanje, itd. Pisanke in risanke iz dobrega papirja izdeluje v svoji delavnici, na kar se slavno učiteljstvo še posebno opozarja.

Martin Poveraj
civilni in vojaški krojač v Gorici, priporoča svojo veliko zalogo blaga za vse, kakor tudi gotovih oblek. Dalje: srajce, spodnje hlače, zavrtnice, civilne, vojaške in uradniške ovratnike, sablje z vsjo opravo, zlate in sreberne zvezde, skratka: vse, kar je potrebno za gospodo vsakega stanu. Obleke po naročilih izdeluje točno in

Prodajalnica
in zaloga jestvin „Rojanskega posojilnega in konsumnega društva“, vpisane zadrage z omejenim poroštvo v ulici Belvedere št. 3. bogato založena z jedilnim blagom razne vrste in po nizkih cenah se priporoča kupovalcem v Trstu in z dežele.

„GORIŠKA TISKARNA“

A. GABRŠČEK

V GORICI, GOSPOSKA ULICA ŠT. 9.

☛ v Hausnerjevi hiši ☛

urejena je po najnovejših zahtevah tiskarske obrti. Tiskarna je povsem nova in oskrbljena z najnovejšimi stroji, črkami in drugim blagom, o čemur se lahko vsakdo prepriča na svoje oči, ako si jo pride ogledat.

„GORIŠKA TISKARNA“

izdeluje vse tiskovine za duhovske, županske, šolske, c. kr. in druge urade; dalje za notarje, odvetnike, trgovce, obrtnike, za društva ter za družbinsko življenje, kakor: posetnice ali vizitnice, voščilne listke, poročne liste, osmrtnice, naznanila itd. itd.

Izdelki so kolikor le mogoče ukusno opravljeni; cene zmerne.

Kolikor bolje bo delovala tiskarna, toliko bolj se bodo razvijali naši časopisi:

„SOČA“, „PRIMOREC“

in „SLOVANSKA KNJIŽNICA“

ne da se jim cena poviša. Ustanovili smo to tiskarno edino le z namenom, da bi mogli še več berila podajati za dosedanje ceno, kar je mogoče doseči pa edino le s tem, ako imamo samostalno tiskarno. --- Naši gg. čitatelji bodo torej koristili največ sebi, ako bodo ob potrebah podpirali našo tiskarno z naročili.

Priporoča novo podjetje vsem gg. prijateljem, znancem in čitateljem, bilježim se

z vsem spoštovanjem
udani

A. Gabršček, urednik in tiskar.